

โรคฉี่หนู

รศ.นพ.วินัย รัตนสุวรรณ
ภา.เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

สถานการณ์น้ำท่วมทั่วประเทศถึงแม้จะเริ่มคลายวิกฤติแล้ว แต่ยังมีหลายจุดถูกน้ำท่วมซึ่งระบายน้ไม่ทัน ยิ่งปีนี้มีฝนตกชุก อาจทำให้บางโรคมีการแพร่ระบาดง่ายขึ้น ที่น่าห่วงคือ “โรคฉี่หนู” หรือ “โรคเลปโตสไปโรซิส” ซึ่งพบผู้ป่วยตลอดปี และมักจะพบเพิ่มสูงขึ้นมากในช่วงฤดูฝนและหลังน้ำท่วม โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเชื้อโรคที่อยู่ในฉี่ของหนูทุกชนิดที่ฉี่ไว้ตามพื้นดินต่างๆ จะกระจายไปกับน้ำที่ท่วมได้ง่าย และมีชีวิตอยู่ในน้ำได้นานหลายเดือน

มาทำความรู้จัก “โรคฉี่หนู”

- เกิดจากเชื้อแบคทีเรียรูปเกลียว ชื่อ เลปโตสไปรา อินเทอโรแกนส์ (*Leptospira interrogans*)
- สามารถมีชีวิตอยู่ได้นานหลังจากถูกขับออกมาทางปัสสาวะ จากสัตว์ที่มีเชื้อ เช่น หนู สุกร โค กระบือ สุนัข และแรคคูน
- * ส่วนสัตว์ที่เป็นพาหะอาจไม่แสดงอาการแต่มีการติดเชื้อที่ท่อไต (renal tubule) ทำให้มีการปล่อยเชื้อออกมาที่ปัสสาวะ ซึ่งเชื้อจะแฝงอยู่ใน ดิน โคลน แอ่งน้ำ ร่องน้ำ น้ำตก แม่น้ำลำคลอง และอยู่ได้นานเป็นเดือน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม

เชื้อเลปโตสไปรา (*Leptospira*)

ใครมีความเสี่ยงสูงที่จะติดเชื้อโรคฉี่หนู

- ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย
- ผู้ที่ต้องทำงานในภาคเกษตร (ชาวนา ชาวไร่ เลี้ยงสัตว์ เช่น คณงานบ่อปลา ฯลฯ)
- คณงานขุดลอกท่อระบายน้ำ
- คณงานเหมืองแร่ โรงฆ่าสัตว์ รวมถึงผู้ที่ชอบเดินป่า ท่องเที่ยวตามแม่น้ำ ทะเลสาบ น้ำตก

เป็นโรคติดต่อหรือไม่

เชื้อโรคฉี่หนู สามารถเข้าสู่ร่างกายผ่านทางผิวหนังที่มีแผลหรือรอยขีดข่วน หรือผิวหนังที่เปื่อย เนื่องจากแช่อยู่ในน้ำนาน ๆ และผ่านเข้าทางเยื่อบุที่อ่อนนุ่ม เช่น ตา จมูก ปาก มักจะพบเชื้อในน้ำ

คนอาจติดโรคขณะว่ายน้ำ หรือขณะประกอบอาชีพ เช่น

- สัมผัสน้ำที่ปนเปื้อนปัสสาวะ เลือดของสัตว์ที่มีเชื้อโดยตรง
- สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่มีการปนเปื้อนของเชื้อ แต่ไม่พบการติดต่อจากคนถึงคนโดยตรง

* **เชื้อเลปโตสไปรา (leptospira)** อาจถูกขับออกมาในปัสสาวะผู้ป่วยต่อเนื่องยาวนานถึง 1 เดือน โดยระยะพักตัวของโรคจะใช้เวลาประมาณ 1-2 สัปดาห์ แต่อาจนานได้ถึง 3 สัปดาห์

สัญญาณอันตราย

ผู้ที่ได้รับเชื้อนี้จำนวนหนึ่งอาจไม่มีอาการ ส่วนผู้ป่วยที่มีอาการ อาจแบ่งเป็น 2 ระยะตามพยาธิกำเนิด

ระยะแรก (leptospiremic phase) 4 - 7 วันแรกของการดำเนินโรค จะมีอาการ

- ไข้สูงแบบทันทีทันใด
- ปวดศีรษะ สับสน
- ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อมากโดยเฉพาะกล้ามเนื้อหลัง น่องและต้นคอ
- คลื่นไส้ อาเจียน

- มีอาการตาแดง มักพบใน 3 วันแรกของโรค และเป็นอยู่ได้นานถึง 1 สัปดาห์
- ตาเหลือง ตัวเหลือง
- มีอาการคอแข็ง ความดันโลหิตต่ำ ได้ในผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง
- ผื่นแดง ต่อมมน้ำเหลืองโต ตับ ม้ามโต (อาจพบได้แต่ไม่บ่อย)

ระยะที่สอง (immune phase) ผู้ป่วยจะเริ่มสร้าง anti-leptospira antibodies (โปรตีนที่เฉพาะต่อเชื้อโรคฉี่หนู) โดยพบหลังจากเริ่มมีอาการไข้ประมาณ 1 สัปดาห์ โดยจะมีช่วงที่ไข้ลงประมาณ 1 - 2 วันแล้วกลับมีไข้ขึ้นอีก ในระยะนี้ผู้ป่วยมักมีอาการ

- ปวดศีรษะ
- ไข้ต่ำ ๆ
- คลื่นไส้ อาเจียน (อาการมักรุนแรงน้อยกว่าอาการในช่วงแรก)
- อาจพบอาการเยื่อหุ้มสมองอักเสบ ม่านตาอักเสบ
- หน้าทีของตับและไตผิดปกติ ระยะนี้อาจกินเวลาได้นาน ถึง 30 วัน แต่อาการนี้ไม่ได้เกิดในผู้ป่วยทุกราย ผู้ป่วยอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีตาเหลือง และกลุ่มที่ไม่มีตาเหลือง

โรคนี้หายขาดได้หรือไม่

ปัจจุบัน สามารถรักษาให้หายขาดได้ ด้วยการให้ยา doxycycline, penicillin G และ amoxycillin (แต่ผู้ป่วยจะต้องรับการตรวจรักษาที่แพทย์เสียก่อน ส่วนยาที่กล่าวมานั้น แพทย์จะสั่งชนิดใดชนิดหนึ่งตามความเหมาะสมแก่ผู้ป่วยแต่ละคน)

แต่ทางที่ดีที่สุด ควรป้องกันการเกิดโรคด้วยการหลีกเลี่ยงการสัมผัสน้ำ หรือสิ่งแวดล้อมที่อาจปนเปื้อนปัสสาวะสัตว์ที่อาจมีเชื้อโรคฉี่หนู เช่น การเดินลุยน้ำ ย่ำโคลน หรือการแช่น้ำนาน ๆ ถ้ามีบาดแผลตามร่างกาย หรือแค่รอยถลอก รอยขีดข่วน ควรดองน้ำ หากจำเป็นต้องเดินลุยน้ำ ควรให้สวมรองเท้าบู๊ตเพื่อป้องกันน้ำไม่ให้เข้าแผล และระวังอย่าให้มีน้ำขังในรองเท้าบู๊ตที่ได้

การป้องกันควบคุมโรค

1. กำจัดขยะไม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของหนู กำจัดหนูตามแหล่งที่อยู่อาศัย
2. หลีกเลี่ยงการว่ายน้ำ ในแหล่งน้ำที่อาจมีเชื้อโรคฉี่หนูปนเปื้อนอยู่
3. ผู้ที่ทำงานเสี่ยงต่อโรค ควรใช้ถุงมือยาง รองเท้าบู๊ต ฯลฯ
4. หลีกเลี่ยงการทำงานในน้ำ หรือต้องลุยน้ำเป็นเวลานาน หากจำเป็นต้องทำงานในสภาวะดังกล่าวควรสวมใส่เครื่องป้องกัน
5. รับประทานอาหารทำความสะอาดร่างกายโดยเร็วหากไปแช่ หรือย่ำน้ำ ที่อาจมีเชื้อโรคฉี่หนูปนเปื้อนอยู่ เช็ดตัวให้แห้ง

* ลักษณะอาการของโรคฉี่หนู จะมีไข้สูงทันทีทันใด ปวดศีรษะ ปวดตามกล้ามเนื้อมาก โดยเฉพาะบริเวณน่อง หากมีอาการดังกล่าวให้รีบพบแพทย์ทันที และแจ้งประวัติการเดินทางลุยน้ำ ย่ำโคลน หรือ การสัมผัสผืนน้ำ แก่แพทย์ผู้รักษาให้ทราบด้วย หากไม่รีบรักษาและปล่อยไว้นานจนอาการมากขึ้น อาจเสียชีวิตได้ครับ

